

Ю. І. Турянський

Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього, НАН України, м. Львів, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Досліджено питання вибору аналітичних інструментів фіскальної політики та визначення впливу фіскальних інструментів на стан публічних фінансів з метою створення стимулів для економічного зростання та інституційних реформ. Дослідження концептуальних основ і практики організації фіскальних систем показало, що фіскальні та аналітичні інструменти потрібно використовувати на основі статистичного та економіко-правового аналізу їх застосування у фінансовій політиці. Розроблення проблематики податкового навантаження потребує: 1) уточнення сутності та ролі податкового навантаження в умовах стабілізації економіки; 2) вибору показників податкового навантаження та його розподілу за споживанням і доходами для підвищення ефективності макрофінансового регулювання; 3) вибору інструментів прогнозування рівня та розроблення напрямів податкового навантаження. Для оптимізації податкового навантаження та визначення напрямів фіскального регулювання запропоновано використати аналітичний інструментарій моделей тренду. Доведено, що висока статистична достовірність параболічних рівнянь основної тенденції надходжень прямих податків є перевагою перед лінійними рівняннями при розрахунку прогнозу податкового навантаження за прямими податками. Щодо непрямих податків, то їх прогноз потрібно здійснювати за лінійними моделями тренду. Визначено, що фіскальну політику щодо стабілізації економіки потрібно будувати з урахуванням таких положень: податкове навантаження має формуватись з урахуванням стратегії розвитку держави, а не окремих суб'єктів чи галузей економіки; зростання ролі та розширення меж оподаткування прямих податків.

Ключові слова: фіскальна політика; фіскальні інструменти; прямі та непрямі податки; моделі тренду; регресійні моделі; макропоказники.

Вступ. Ключовою проблемою стабілізації економіки України є перетворення фіскальних інструментів на головне джерело економічного зростання. Розроблення адекватних фіскальних заходів і використання відповідних фіскальних інструментів мають підпорядковуватися забезпеченню формування і реалізації реформаторської фіскальної політики.

Фіскальна політика є складною системою економічних відносин між державою, підприємствами, організаціями, установами, закладами та громадянами з приводу розподілу та перерозподілу суспільного продукту, створення централізованого фонду фінансових ресурсів і його використання для досягнення цілей макрофінансового регулювання стабілізації економіки. В умовах транзитивних економік особливості цих відносин полягає у тому, що вони характеризуються невідповідністю між потребами суспільства та можливостями їх задоволення.

Необхідність подальшої модернізації фіскальної політики в напрямі оптимізації податкового навантаження та стимулювання попиту та пропозиції фінансових потоків передбачає зміну вектора фінансових реформ. Актуалізується вибір напрямів стимулювання як стратегічне завдання та орієнтир у сфері фіскальної політики, а також у розробленні аналітичного забезпечення складних фіскальних інструментів, що виникають у процесі формування й використання державного бюджету.

Матеріали та методи дослідження. Науково-практичну проблематику з питань податкового навантаження висвітлено у працях таких українських науковців, як: В. Андрущенко, С. Корецька, А. Крисоватий, І. Луніна, І. Лютий, В. Мельник, В. Опарін, Н. Прокопенко, А. Соколовська, Д. Осецька, О. Ракул, О. Молдаван та ін.

Серед наукових підходів варто виокремити концепцію ефективності фіскальної системи та вибору її інструментів на основі прогнозування, що охоплює такі етапи: поділ сукупних доходів бюджетної системи за видами надходжень і визначення для кожного з них відповідної проксі-змінної – макроекономічного показника, що найточніше характеризує його зміни у часі – для подальшої індексації надходжень; коригування отриманих прогнозних значень залежно від очікуваних змін у законодавстві й адмініструванні податків і платників. Тобто ефективність фіскальної системи та її інструментів забезпечується прогнозно-методологією і застосуванням відповідних фінансово-правових та адміністративних заходів (Ossetska, 2014).

Враховуючи важливу забезпечувальну та регуляторну роль податків, держава змушена постійно вирішувати непросту дилему їх використання. Адже "відбувається безупинне створення податкової системи як прагматичного компромісу між дійовим заохоченням приватної господарчої ініціативи і достатнім фіскаль-

Інформація про авторів:

Турянський Юрій Іванович, канд. екон. наук, доцент, науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики.

Email: irr@mail.lviv.ua

Цитування за ДСТУ: Турянський Ю. І. Використання інструментів фіскальної політики. Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна. 2017. Вип. 27(7). С. 138–142.

Citation APA: Turiansky, Yu. I. (2017). The Use of Fiscal Policy Tools. *Scientific Bulletin of UNFU*, 27(7), 138–142.

<https://doi.org/10.15421/40270726>

ним забезпеченням державної діяльності" (Rymarska, 2015, с. 80).

Аргументована також позиція науковців, які до підсистем функціонування фіскальних відносин, що формують структуру фіскальної політики, ще додають фіскальне планування і прогнозування, фіскальні засоби та стимули (Ossetska, 2014; Rakul, 2017).

Учені та практики зробили вагомий внесок у розроблення проблематики податкового навантаження, зокрема, з питань розкриття його змісту, методики оцінювання, впливу на підприємницьку активність та виконання функцій податкових зобов'язань. Проте для практичного застосування наукових розробок є потреба: 1) уточнення сутності та ролі податкового навантаження в умовах стабілізації економіки; 2) вибору показників податкового навантаження та його розподілу за споживанням і доходами для підвищення ефективності макрофінансового регулювання; 3) розроблення напрямів прогнозування рівня податкового навантаження. Дослідження цих питань свідчить про актуальність, теоретичну та практичну значущість обраної теми.

У цій роботі досліджено питання вибору аналітичних інструментів фіскальної політики та визначення їх впливу фіскальних інструментів на стан публічних фінансів з метою створення стимулів для економічного зростання та інституційних реформ, які мають стосуватись фіскальної політики.

Обговорення отриманих результатів. Дослідження концептуальних основ і практики організації фіскальних систем у високорозвинених країнах світу показало, що інструменти потрібно інкорпорувати у фінансову практику України на основі статистичного та економіко-правового аналізу їх використання у фінансовій політиці. Вивчення практики фіскальної політики в Україні свідчать про: комбінування елементів фіскальних систем різних країн, здебільшого не мали належного теоретичного обґрунтування та не враховували того, як нові фіскальні форми узгоджуватимуться між собою та функціонуватимуть за наявних реалій господарювання у транзитивних економіках (Artemova, 2013; Hasanov, 2014; Ossetska, 2014; Payentko, 2013; Rakul, 2017). Рекомендації, взяті за основу для формування фіскальної системи України, не давали змоги забезпечити виконання гальмівної функції податків для забезпечення стабілізації та росту економіки.

Для оптимізації податкового навантаження та визначення напрямів фіскального регулювання пропонуємо використати аналітичний інструментарій моделей тренду. Проаналізуємо наявність лінійної тенденції надходження прямих податків за період з 2005 по 2015 рр. Усі побудовані лінійні моделі тренду прямих податків виявилися статистично вірогідними з ймовірністю $p=0,99$ і вказують на тенденцію до зростання (табл. 1). Коефіцієнти лінійних трендів показують, що щорічно прями податки збільшувалися у середньому: прями податки загалом – на 7,39 млрд грн, податок на прибуток підприємств – на 2,17 млрд грн.

Детальніший аналіз статистичної достовірності лінійних рівнянь тренду вказав на існування лінійної тенденції розвитку тільки для такого показника податкового коефіцієнта прямих податків, як податок на прибуток підприємств.

Табл. 1. Лінійні рівняння тренду прямих та непрямих податків в Україні за даними 2005-2015 рр. (Minfin, 2017; Minrd, 2017; Ndcpo, 2017; Treasury, 2017)

Показник	Рівняння тренду і значення t -критерію Ст'юдента	Коефіцієнт детермінації R^2	F -критерій Фішера	DW -критерій Дарбіна-Уотсона
Прямі податки, млрд грн	$\hat{y} = 46,81 + 7,39 t$ 4,97* 5,32*	0,759	28,3*	1,01
Непрямі податки, млрд грн	$\hat{y}_i = 23,4 + 19,9 t$ 1,82 10,51*	0,925	110,4*	1,93*

Примітка: * – статистична вірогідність із ймовірністю $p = 0,99$ (рівень значущості $\alpha = 0,01$); ** – статистична вірогідність із ймовірністю $p = 0,95$ (рівень значущості $\alpha = 0,05$).

На рис. 1 спостерігаємо описану вище ситуацію щодо лінійної тенденції зміни прямих та непрямих податків в Україні за 2005-2015 рр.

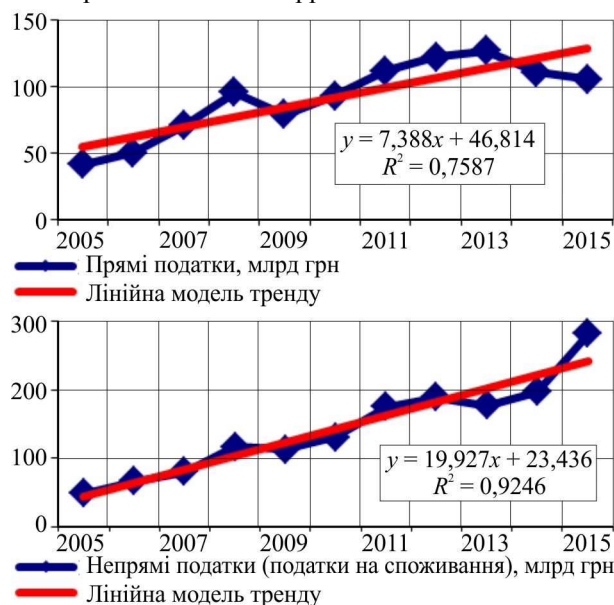

Рис. 1. Лінійні рівняння тренду прямих податків в Україні за даними 2005-2015 рр. (Minfin, 2017; Minrd, 2017; Ndcpo, 2017; Treasury, 2017)

Динаміка податкового навантаження прямих податків за 2005-2015 рр. мала переважно параболічний тип основної тенденції. Найбільш виражені тенденції відображено на рис. 2 – прями податки загалом.

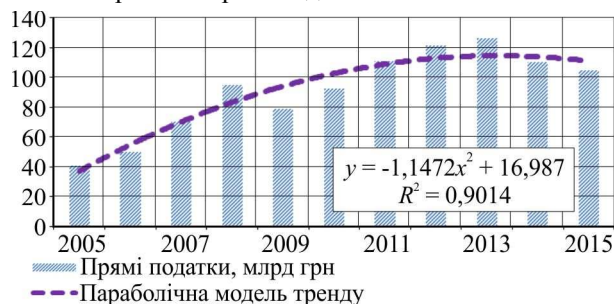

Рис. 2. Параболічні моделі тренду прямих податків в Україні за даними 2005-2015 рр. (Minfin, 2017; Minrd, 2017; Ndcpo, 2017; Treasury, 2017)

Аналіз динаміки непрямих податків в Україні на основі математичного апарату, а саме економетричних моделей тренду, дає змогу зробити висновки про наявність основної тенденції розвитку різного типу зміни.

Лінійний характер зміни розміру показників непрямих податків відображають моделі лінійного тренду $\hat{y} = a_0 + at$. Статистично достовірними із ймовірністю

$p=0,99$ є рівняння тренду для непрямих податків загалом. Значення коефіцієнта лінійного рівняння $\hat{y}_i = 23,4 + 19,9 t$ показує, що непрямі податки за 2005-2015 рр. щорічно збільшувалися у середньому на 19,9 млрд грн. Згідно з рівняннями тренду: $\hat{y}_i = 25,2 + 12,9 t$, $\hat{y}_i = -3,0 + 5,1 t$ і $\hat{y}_i = 1,3 + 1,9 t$ щорічно у середньому податок на додану вартість збільшувався на 12,9 млрд грн, акцизний збір – на 5,1 млрд грн, податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції – на 1,9 млрд грн. Значення коефіцієнтів детермінації для цих рівнянь є наближеними до 1, що вказує на високу статистичну достовірність побудованих моделей тренду. Статистична оцінка моделей тренду за критерієм Фішера підтверджує високу адекватність моделей до поведінки вихідних даних, за критерієм Ст'юдента – достовірність параметрів рівняння, за критерієм Дарбіна-Уотсона – відсутність автокореляції залишків, що сукупно дає змогу застосовувати отримані моделі для прогнозування на наступні періоди часу.

Дуже висока статистична достовірність параболічних рівнянь основної тенденції розвитку прямих податків (розрахункові значення критерію Фішера є значно більшими за табличні критичні значення) є перевагою перед лінійними рівняннями при розрахунку прогнозу прямих податків на наступні роки (табл. 2).

Табл. 2. Параболічні рівняння тренду прямих податків в Україні за даними 2005-2015 рр. (Minfin, 2017; Minrd, 2017; Ndcpo, 2017; Treasury, 2017)

Показник	Рівняння тренду і значення t -критерію Ст'юдента	Коефіцієнт детермінації R^2	F -критерій Фішера	DW -критерій Дарбіна-Уотсона
Прямі податки, млрд грн	$\hat{y} = 16,99 + 21,15 t - 1,15 t^2$ 1,57 5,09* 3,40*	0,901	36,6*	1,86*

Примітка: * – статистична вірогідність із ймовірністю $p = 0,99$ (рівень значущості $\alpha = 0,01$).

Аналіз параболічного характеру зміни непрямих податків (табл. 3) проводили за рівняннями тренду $\hat{y} = a_0 + a_1 t + a_2 t^2$.

Табл. 3. Параболічні рівняння тренду непрямих податків в Україні за даними 2005-2015 рр.

Показник	Рівняння тренду і значення t -критерію Ст'юдента	Коефіцієнт детермінації R^2	F -критерій Фішера	DW -критерій Дарбіна-Уотсона
Непрямі податки, млрд грн	$\hat{y}_i = 39,5 + 12,5 t + 0,6 t^2$ 1,79 1,48 0,90	0,932	54,5*	1,98*

Примітка: * – статистична вірогідність із ймовірністю $p = 0,99$ (рівень значущості $\alpha = 0,01$) (Minfin (2017); Minrd, 2017; Ndcpo, 2017; Treasury, 2017).

Економетричний аналіз побудованих параболічних моделей тренду за критеріями Фішера та Дарбіна-Уотсона вказує на статистичну достовірність моделей з ймовірністю $p = 0,99$. Водночас оцінка параметрів рівнянь за критерієм Ст'юдента вказує на відсутність їх статистичної вірогідності. Параболічні рівняння не рекомендують застосовувати для прогнозування розміру непрямих податків як загалом, так і за окремими статтями.

Отже, у разі збереження досліджуваних тенденцій можна найточніше розрахувати прогноз значень непрямих податків за лінійними рівняннями тренду (табл. 4).

Табл. 4. Прогноз показників непрямих податків в Україні за лінійними рівняннями тренду на 2017-2019 рр. (Minfin, 2017; Minrd, 2017; Ndcpo, 2017; Treasury, 2017)

Показник	Прогноз на рік:		
	2017	2018	2019
Непрямі податки (податки на споживання), млрд грн	282,5	302,4	322,3

Результати кореляційно-регресійного аналізу залежності одного з найосновніших макропоказників – валового внутрішнього продукту – від розміру прямих і непрямих податків відображено у табл. 5.

Табл. 5. Рівняння парної лінійної регресії залежності ВВП від податкового навантаження в Україні

Фактор	Рівняння і розрахункові значення t -критерію Ст'юдента для коефіцієнтів регресії	Коефіцієнт кореляції R	Коефіцієнт детермінації R^2	F -критерій Фішера	DW -критерій Дарбіна-Уотсона
Залежність ВВП від податкового навантаження за прямими податками в Україні					
Прямі податки, млрд грн	$\hat{y}_{ли} = -173,6 + 14,3 x + 0,63 4,90*$	0,853	0,727	24,00*	0,69
Залежність ВВП від податкового навантаження за непрямими податками в Україні					
Непрямі податки (податки на споживання), млрд грн	$\hat{y}_{ли} = 156,3 + 6,8 x + 3,24** 22,11*$	0,991	0,982	488,91*	1,85*

Примітка: * – статистична вірогідність із ймовірністю $p = 0,99$ (рівень значущості $\alpha = 0,01$); ** – статистична вірогідність із ймовірністю $p = 0,95$ (рівень значущості $\alpha = 0,05$) (Minfin, 2017; Minrd, 2017; Ndcpo, 2017; Treasury, 2017).

Із ймовірністю $p = 0,99$ можна стверджувати, що дуже сильний вплив на зростання ВВП мають і прямі податки, і непрямі податки. Більш впливовим чинником на ВВП є непрямі податки, оскільки коефіцієнт кореляції є дуже близьким до 1.

Результати дослідження поелементного складу податкового навантаження за прямими та непрямими податками дають змогу сформулювати положення, що сучасний стан розвитку національної фіскальної системи України характеризується низьким рівнем її ефективності в частині надходжень від оподаткування капіталу. Це зумовлює необхідність заходів для удосконалення національної фіскальної системи, а також заходів для зниження фінансових ризиків, що виникають унаслідок фінансово-кредитної інтеграції з країнами ЄС на основі використання прогнозної методології.

Беручи до уваги слабкість ресурсів держави, винятково важливо зосередити увагу і цільові дії на виборі фінансових інститутів та фіскальних інструментів. У забезпеченні ефективного їх функціонування основну роль має відігравати відповідна фіскальна політика. Ефективність фіскальної системи та виконання нею основних завдань залежить від таких чинників:

- забезпечення урядом стабільних політичних і макроекономічних умов;
- реалізація ефективної макроекономічної політики, яка передбачає поєднання фіскальної та монетарної політики;
- забезпечення правової та інформаційної інфраструктури фіскальної політики;

- координація дій державних органів стосовно фіскального регулювання під впливом тенденцій світового економічного розвитку.

Фіскальне регулювання в Україні має відповідати її соціально-економічному середовищу та враховувати перспективу уніфікації фіскальних відносин з організацією перерозподілу ВВП у ЄС. Причому на сучасному етапі розбудови фіску потрібно запропонувати ефективні перерозподільні інструменти подолання транзитивності економіки й запозичувати позитивний досвід використання за схожих умов податкових механізмів нових країн ЄС, а після ринкових перетворень – поступово трансформувати національне оподаткування, надаючи йому рис ефективної фіскальної політики високо розвинутих країн (Moldovan, 2011).

Зауважимо, що використання податків як інструментів фіскальної політики має істотні обмеження, оскільки вони є вкрай важливими елементами розподільних відносин у суспільстві та встановлюються винятково на законодавчій основі. Через це їх складно використовувати для вирішення нагальних поточних проблем. Відповідно, податки слугують переважно інструментами реалізації стратегічних, а не тактичних завдань (Simon J. et al., 2013).

Таким чином, фіскальну політику щодо стабілізації економіки потрібно будувати з урахуванням таких положень: за деформованого ринкового господарювання податкове навантаження на суб'єкти ринку має формуватись з урахуванням стратегії розвитку держави, а не окремих суб'єктів; використання розширення меж оподаткування в напрямі майнових, рентних та екологічних податків для сприяння економічному зростанню.

Досліджуючи світовий досвід фіскального регулювання національної економіки, українські вчені пропонують поєднання фіскальної та стимуляційної функції податків під час формування фіскальної політики. Використовуючи податки як досить надійні, ефективні й цілеспрямовані фінансові інструменти, держава водночас не може ігнорувати певну непередбачуваність їх дії. Це пов'язано з тим, що вони відображають багатомірну систему різноспрямованих інтересів суб'єктів економіки, а тому абсолютно точно передбачити наслідки їх впливу в мовах економічної кризи, високого рівня корупції та тінізації економіки дуже важко. Тому прогнози і розрахунки у встановленні певних податкових надходжень і механізму їх впливу на макропоказники вкрай потрібні для того, щоб уникнути негативних наслідків та визначити заходи фіскального регулювання.

Висновки. Отже, для визначення впливу фіскальних інструментів на економічне поживлення і зростання ділової та інвестиційної активності суб'єктів господарювання їх потрібно комплексно дослідити як у контексті

прогнозування їх впливу на дохідну частину бюджету, що сприятиме фінансовому забезпеченню державних інвестиційних програм, так і в контексті зменшення податкового тягаря на суб'єктів господарювання, що сприятиме формуванню їхнього фінансового потенціалу для інвестування у власний розвиток.

Дослідження фіскальної політики мають бути підпорядковані стратегії впровадження інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки на ґрунті забезпечення стійкості державних фінансів і максимальної задоволеності потреб суб'єктів господарювання у фінансових ресурсах для стабілізації економіки.

Стабілізація, модернізація і розвиток економіки в Україні органічно пов'язані, по-перше, з вибором і механізмом застосування фіскальних інструментів стимулювання всіх економічно активних суб'єктів господарювання, по-друге, ці інструменти мають забезпечити успішне функціонування публічних фінансів вітчизняної економіки в напрямку оптимізації податкового навантаження для підвищення якості суспільних благ.

Перелік використаних джерел

- Artemova, T. (2013). Fiscal Policy. *Economic*, 2, 100–116.
- Hasanov, S. S. (2014). Napryamy formuvannya fiskalnoyi polityky v aspekti asotsiatsiyi Ukrayiny z YES. *Finansy Ukrayiny*, 1, 22–38. [in Ukrainian].
- Minfin (2017). *Ofitsiyyny portal Ministerstva finansiv Ukrayiny*. Available at: <http://www.minfin.gov.ua>.
- Minrd (2017). *Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi fiskalnoyi sluzhby Ukrayiny*. Available at: <http://minrd.gov.ua>.
- Moldovan, O. O. (2011). *Derzhavni finansy Ukrayiny: dosvid ta perspektivy reform: monograph*. Kyiv. 380 p. [in Ukrainian].
- Ndcpo (2017). *Ofitsiyyny sayt naukovo-doslidnoho tsentru problem opodatkovannya*. Available at: http://ndcpo.nusta.com.ua/?page_id=103.
- Osetka, D. V. (2014). Fiskalni instrumenty realizatsiyi polityky ekonomichnoho zrostantya v umovakh posylennya intehratsiynykh protsesiv. *Visnyk AMSU. Seriya: Ekonomika*, 1(51), 105–11. [in Ukrainian].
- Payentko, T. V. (2013). *Instytutsionalizatsiya fiskalnoho rehulyuvannya finansovykh potokiv*. Kyiv: DKS tsentr. 294 p. [in Ukrainian].
- Rakul, O. (2017). *Shchodo transformatsiyi fiskal'noyi polityky Ukrayiny vidpovidno do vymoh sohodennya*. Retrieved from: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/1/28.pdf>. [in Ukrainian].
- Rymarska, R. Y. (2015). Fiskalna polityka ta ekonomichne zrostantya v Ukrayini. *Stratehichni priorytety, Seriya: Ekonomika*, 3(36), 79–84. Kyiv: NISD. [in Ukrainian].
- Simon, J. et al. (2013). The Dog That Didn't Bark: Has Inflation been Muzzled or was it just Sleeping? *IMF World Economic Outlook*, (pp. 14–18), April 2013. Retrieved from: <http://www.imf.org/~media/Websites/IMF/imported-flagship-issues/external/pubs/ft/weo/2013/01/pdf/c3pdf.ashx>
- Treasury (2017). *Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi kaznacheyskoyi sluzhby Ukrayiny*. Available at: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.

Ю. И. Турянский

Институт региональных исследований имени М. И. Долишнего НАН Украины, г. Львов, Украина

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ФИСКАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

Исследованы вопросы выбора аналитических инструментов фискальной политики и определения влияния фискальных инструментов на состояние публичных финансов с целью создания стимулов для экономического роста и институциональных реформ. Исследование концептуальных основ и практики организации фискальных систем показало, что фискальные и аналитические инструменты необходимо использовать на основе статистического и экономико-правового анализа их использования в финансовой политике. Разработка проблематики налоговой нагрузки требует: 1) уточнения сущности и роли налоговой нагрузки в условиях стабилизации экономики; 2) выбора показателей налоговой нагрузки и ее распределения по налогам на потребление и доходам для повышения эффективности макрофинансового регулирования; 3) выбора инструментов прогнозирования уровня и разработки направлений налоговой нагрузки. Для оптимизации налоговой нагрузки и определе-

ния направлений фискального регулирования предложено использовать аналитический инструментарий моделей тренда. Доказано, что высокая статистическая достоверность параболических уравнений основной тенденции поступлений прямых налогов является преимуществом перед линейными уравнениями при расчете прогноза налоговой нагрузки по прямым налогам. Относительно непрямых налогов, то их прогноз необходимо осуществлять по линейным моделям тренда. Определено, что фискальная политика относительно стабилизации экономики должна строиться с учетом таких положений: налоговая нагрузка должна формироваться с учетом стратегии развития государства, а не отдельных субъектов или отраслей экономики; роста роли и расширения пределов налогообложения по прямым налогам.

Ключевые слова: фискальная политика; фискальные инструменты; прямые и косвенные налоги; модели тренда; регрессионные модели; макропоказатели.

Yu. I. Turiansky

Dolishniy Institute of Regional Reseach of NAS of Ukraine, Lviv, Ukraine

THE USE OF FISCAL POLICY TOOLS

The authors investigate the selection of analytical tools of fiscal policy and fiscal instruments and their effect on the state of public finance in order to create incentives for economic growth and institutional reform. The actual choice is to stimulate areas as strategic objectives of fiscal policy and analytical support in the development of complex fiscal instruments resulting in the formation and use of the state budget. The research of conceptual foundations and practice of fiscal systems showed that fiscal and analytical tools are necessary to use based on statistical, economic and legal analysis of the application of the financial policy. To optimize the tax burden and identify fiscal adjustment we suggest using analytical tools of trend models. The analysis of direct and indirect taxes in Ukraine based on econometric trend models allows selecting the forecast model with the highest level of reliability. To build predictive models for direct taxes parabolic selected from indirect tax models – linear equations trend. According to regression analysis of direct and indirect taxes on macroeconomic indicators we revealed that the most influential factor is the indirect taxes, as the correlation coefficient is very close to it. We also determined that the fiscal policy to stabilize the economy should be based on consideration of the following issues: the tax burden should be formed taking into account the development strategy of the state, not individual subjects or industries; increasing the role and expanding the limits of the tax on direct taxes.

Keywords: fiscal policy; fiscal instruments; direct and indirect taxes; the trend models; regression models; macro indicators.